

Taksim'e kışla planı çocuksu bir kavga

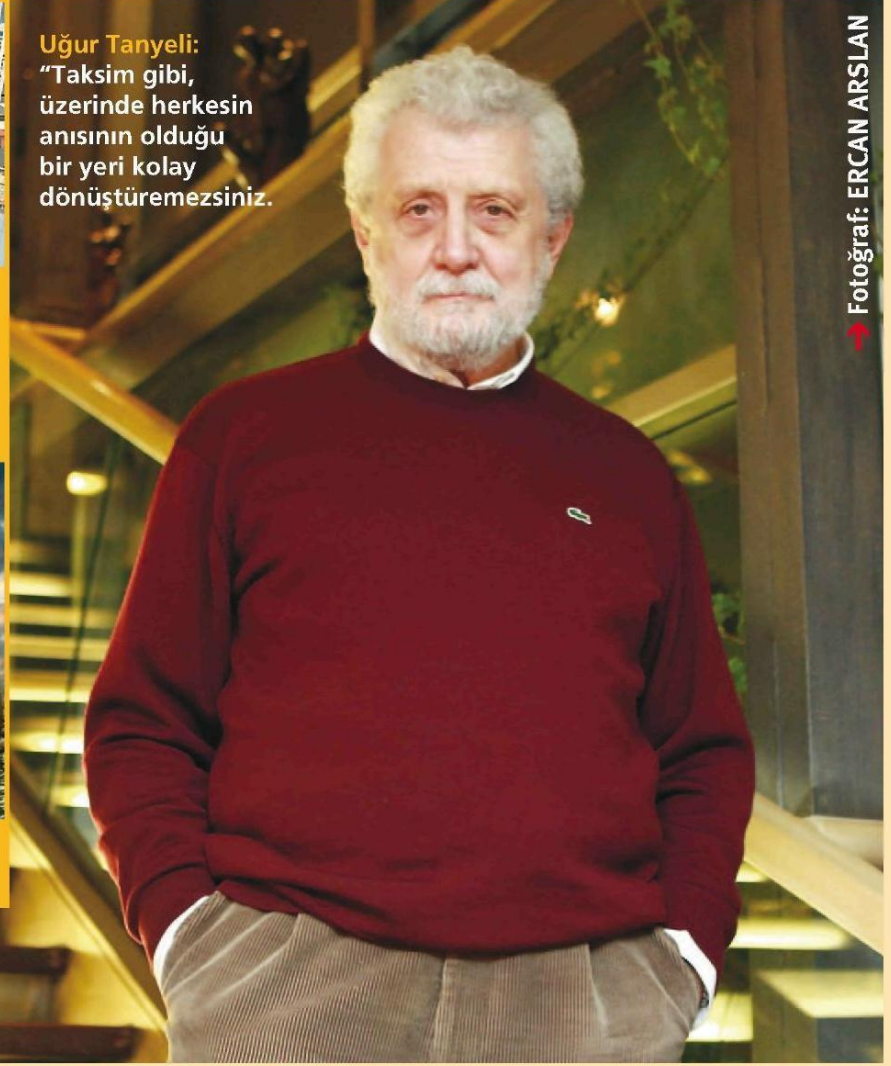

"Topçu Kışlası 1930'larda ortadan kaldırılmış, üzerine önemli bir düzenleme, Gezi Parkı yapılmış. 'İlla bunu yeniden yapacağım' demek çocuksu bir inat."

"Haydarpaşa'yı otel haline getirip kullanmanın mahsuru yok."

Uğur Tanyeli:
"Taksim gibi,
üzerinde herkesin
anısının olduğu
bir yeri kolay
dönüştüremezsiniz."

Fotoğraf: ERCAN ARSLAN

■ **MİMARLIK** tarihi profesörü **Uğur Tanyeli** yeni kitabı "Rüya, İnşa, İtiraz" da kentsel dönüşümü anlatıyor. Tanyeli'ye göre Türkiye'de kentsel mekanlar, halkı terbiye etmek için kullanılıyor. ■ Emek Sineması ile ilgili proje, görüldüğünden daha büyük bir kayıp yaratır. ■ AKM başyapıt değil ama korunması için başyapıt olması gerekmez. ■ Yarıda kalan Beyazıt Meydanı projesini hayata geçirmek çok daha akıllıca olur. **MİRAC ZEYNEP ÖZKARTAL 7'de**

Yayın Adı Pazar Milliyet
Referans No 17481072
Renk Renkli

Yayın Tarihi 19.02.2012
Etki Tarafsız
STxCM 516,00

Küpür Sayfa 2
Tiraj 139092

"AKM'yi korumak için, onun bir başyapıt olması gerekmez"

AKM'nin mimari kalitelerini tartışmak artık anlamlı değil. Böyle bir opera binası yapmışınız artık onu korursunuz. Dünyanın hiçbir yerinde opera binaları bu şekilde bir sahne düzeni yok" veya "Eskidi" diyerek yeniden yapılmazlar. Anıları bu yapıların... Ayrıca çok da pahalı yapıldılar bunlar. AKM kendi dönemi bağlamında ciddiye alınabilir bir yapıdır. Bir başyapıt olduğu söylenemez ama korumak için başyapıt olması da gerekmez. İşe yarıyor mu? Yarıyor.

Hem yerine yapacağımızın daha iyi olacağını garanti var mı? Hayır. Belki daha kötüsünü yapacağız. Zaten bana kalırsa kenti tartışılacak planda düşünmenin argümanı bu olmalı: Yıkıyoruz her şeyi yerine daha iyisini yapacağımıza emin miyiz? Cevap her seferinde "Hayır" olmalı. Gelin görün ki kamu otoritesini temsil eden hiç kimsenin kendi yapacağının daha iyi olacağından en ufak kuşku yok. Bu nasıl bir özgüvendir anlamakta zorlanıyorum.

HAYDARPAŞA

"Otele dönüştürmenin ne mahsuru olabilir?"

Benim Haydarpaşa'nın artık gar olarak kullanılmamasına temel bir itirazım yok. Yetmiyor o yapı çağdaş bir gar işlevi için. Gar olarak kullanmak için bile radikal bir biçimde dönüştürmek gerekir. Orada bir liman alanı vardı ve artık liman olarak kullanılmayacağı besbelli. Bir biçimde değerlendirilmesi gerek.

Haydarpaşa'yı, kamu otoritesiyle toplumsal beklentinin ulaşacağı bir formülle ticari işlevlere açmak mümkündür. Gar başka bir işleve tahsis etmek mümkün, yok da yapılabilir bir öneri. Artık Demiryolları'nın binası olarak kullanılmıyorsa, otele dönüştürmenin ne mahsuru olabilir? Oradaki dönüşüm Taksim'deki ya da Tarlabası'ndaki gibi bakmak zorunda değiliz. Tarlabası'nın sorunu o dönüştürme dediğiniz şeyin insani maliyetinin çok büyük olması.

EMEK SINEMASI

"Göründüğünden daha büyük bir kayıp"

Hiç tereddütsüz söyleyeyim, büyük bir kayıp. Gözükütüğünden daha büyük bir kayıp. Türkiye'de öyle kayıplar üretiyoruz ki, sonunda elimizde pek az tarihsel ürün kalıyor.

Bugün 1930'lardan kalma bir tane sinema binamız yok. Emek de o yıllardan kalmış değil. Bina çok daha eski, ama 1960'larda dönüştürüldü. Bugün korumak istediğimiz şey, 60'ların yapısı. Bu kadar savurgan olma hakkına sahip miyiz? Elimizde sonsuz büyüklükte bir tarihi stok varmış gibi davranıyoruz ki yok öyle bir stok.

Emek 60'lardan kalma, ama içindeki anılar çok daha eskilere giden bir yapı. Yeni AVİM'de üst katta adı Emek olan bir sinema yapınca o Emek olmayacak ki. Bunun "Süleymaniye"yi de yıkalım, yan tarafa çağdaş bir Süleymaniye yapalım" demekten hiçbir farkı yok. Kuşkusuz Süleymaniye daha önemli bir yapı, ama artık bu. Burası hakikaten yok. Sadece başyapıtlar korumaz; kentler arasında ikinci derecede önemli yapılardan oluşur. Onlara sahip çıkmak çoğu zaman daha bile önemlidir.

Kamunun en azından zarar etmediği bir alanı, tarihsel dokuya sadık kalarak koruyabilmekten on altı üstü etmesinin hangimizde yaran olabilir, anlayıyormu. Bu kadar muhtaç değiliz. Daha da denelimiz, kamu otoritesi olağan bir tüccarın gibi davranamaz.

oluştur. İyi niyetli dönüştürüldü oysa ki, kimse oturup "Bu meydana yok edeyim" demedi. Eğer mutabakat yoksa, yaptığınız her ne olursa olsun problemi hale geliyor.

"Herkesin anılan bir yer olarak dönüştürmeziniz"

Bu kadar kalabalık bir şehirde, herkesin ayağıyla hissedilecek olan Taksim için mutabakat ne oranda mümkün?

Zaten yeniden herkesin anılan bir yer olarak kolay dönüştürmeziniz. Paris'te "Sornuları saptadım, Concordie Meydanı'nı yeniden düzenleyeceğim" diyen var mı? Orada da problemi, sürekli trafik tıkanıyor orası. Açıkçası, kent dönüştürmek için biraz daha sakın davranılabilir. "Hemen şimdi eyleme bulunacağım ve sahane bir sonuç çıkacak" biçimdeki beklenti, imkansız bir beklentidir.

Kitabınızda İstanbul'da yaşayanların kentin aktörleri değil de, 'sakin'leri olduğuna dair bir eleştiriniz var. Dönüşüm projelerine karşı İstanbulluların tutumunu nasıl buluyorsunuz?

Çoğunluk kentin sakinleri; sakın sakın izliyor olup biteni. Ama bugün geç Osmanlı döneminden de, erken Cumhuriyet'ten de çok daha aktif bir sivil toplum var Türkiye'de. Yine de orta sınıflar aktif olarak soğukla çıkmıyor. Hayır demiyorlar. Ancak her şey yapıp bittikten sonra bir vızıldama hali oluşuyor. ■

Yeni kitabında kentsel dönüşümü ele alan mimarlık tarihi profesörü Uğur Tanyeli: "Türkiye'de kentsel mekanlar bir tür terbiye etme aracı gibi kullanılıyor"

Miraz Zeynep Özkartal

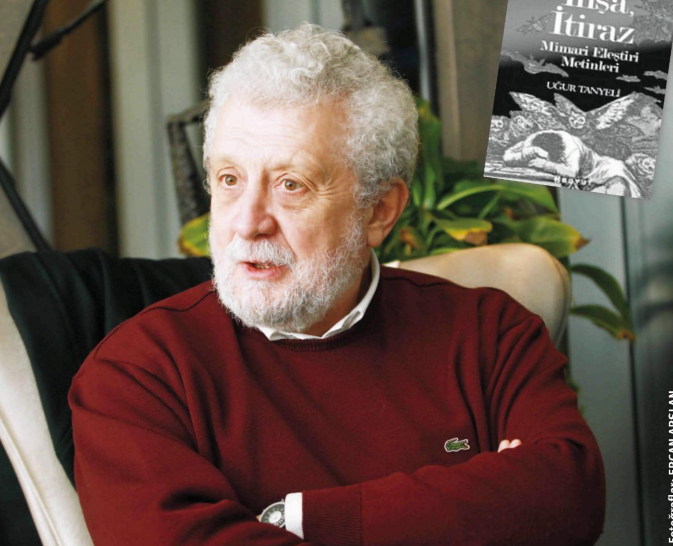

zeynep.ozkartal@milliyet.com.tr

Kentsel dönüşüm soğuk, uzak bir kavram. Gayet kitabı bir terim. Ama çare yok; İstanbul'da yaşıyorsanız her gün karşınıza çıkıyor. Sofralarda, arabalarda, sokaklarda konu dönüp dolaşır şehirde "değiştirilecek/dönüştürülecek" alanlara geliyor. İstanbullular kendi hayatlarını konuştukları kadar sunları da tartışıyorlar: Tarlabası, Taksim, Sulukule ne olacak? Haydarpaşa Garı, AKM, Emek yıkılacak mı? Yerlerine alışveriş merkezleri mi yapılacak? Taksim Meydanı yeniden düzenlenip, Topçu Kışlası Gezi Parkı'nın yerine dikilecek mi? Bunlar olsun mu, olmasın mı? İstanbul dokunulmaz mı, yoksa dönüşmesi şart mı?

Bu soruları sordüğümüz isim Uğur Tanyeli, mimarlık tarihi profesörü... Mimari eleştiri metinlerinden oluşan yeni kitabı "Rüya, İnşa, İtiraz" kısa süre önce yayımlandı. Kitapta Tanyeli'nin bu sorunlara karşı tutumu çok açık. Değişime karşı değil. Ancak Türkiye'de çok geniş bir mimari mirasın hiçbir ekonomik zorunluluk olmadan tahrip edildiği tespitini yapıyor. Son yıllarda tartıştığımız projeler için de şunu söylüyor: "Bu, kent tasarımı ve mimarlık kavgası değil".

Uğur Tanyeli ile İstanbul için tasarlanan projeleri, en yenisi ve belki de en tartışılmasından başlayarak konuştuk.

Fotoğraflar: ERCAN ARSLAN

■ Sizce, bir mimar gözüyle Taksim yeniden düzenlenmeye muhtaç mı?

Bu, Taksim'i düzenlemekten ne anladığınıza bağlı. Taksim'de yapılacak çok iş var; en azından otobüs duraklarında o pejmürdelik giderilebilir. Ama radikal bir değişikliğe Taksim'in ihtiyacı yok. Hele hele otoları yer gömmeye hiç gerek yok. Östelik alt geçit girişlerinin ne kadar kötü olacağına hesap ederssek, Taksim'i düzenlememek sonucuna varacağımı söyleyebilirim. Sonunda Aksaray'a benzer bir yere dönüştürüleceği riskini herkes dikkate almalıdır.

"Beyoğlu'nun dönüştürme çabası yıllardır çok cazip"

O halde bu ısrar neden? İmar konuları Türkiye'de bir inatlaşmaya dönüşmüş gibi gözüküyor. Bence AKM'nin iki yıldır kapalı kalması da bir tür inatlaşma... Türkiye'de kentsel mekanlar bir tür terbiye etme aracı gibi kullanılıyor. 200 yıldır süren bir alışkanlık. Bu iktidar yalnızca son halkası. II. Mahmud döneminde başlar bu alışkanlık.

■ Amaç kimi terbiye etmek?

Kimin kendisiyle aynı fikri paylaşmadığını düşünürsə. Tahmin edeceğimiz gibi terbiye edilmek istenen kitle, hiçbir dönemde sabit

kalmıyor. Taksim'deki değişime itiraz eden hiç kimsenin derdinin iktidarla itişmek olduğu kanısında değilim. Ama Türkiye'de kamusal alanda yapılan bir şeye itirazınız varsa, iktidarlar bunu asla o mekana ilişkin bir itiraz olarak algılamaz. Kendi varlığına yönelik bir itiraz olarak değerlendirir ve onun tepkilerini uthir.

■ Taksim için hazırlanan projelerle bu bölgede terbiye edilmek istenen kim?

Bir kere Gezi Parkı'nı kullanımların aşağılandığını söyleyebilirim. "Orada travestiler, eşcinseller toplanıyor" cümlesi sıklıkla dile getirilir. Bu proje onları oradan uzaklaştırmayı, halının altına süpürmeyi kentsel politikaların savunulacak tarafı yok. Açık bir insan hakları ihali.

■ Taksim için hazırlanan projeleri 'çocuksu araçlarla verilen siyasal kavga' olarak değerlendiriyorsunuz. Çocuksu bulduğunuz nedir?

O sözü Topçu Kışlası bağlamında kullanıyorum. 1930'larda ortadan kaldırılmış bir kışla binası. "İlle de ben bunu yeniden yapacağım" demek çocuksu bir inat. Reel bir talep, yeniden yapılmasını gerektiren hiçbir neden yok. Kışla çoktan yok edilmiş, yerine Erken Cumhuriyet'in en önemli kentsel düzenlemelerinden biri gerçekleştirilmiş. O park, yerinde konumlandığı eski Topçu Kışlası'ndan mimari anlam bağlamında daha önemli. İlla bir rekonstrüksiyon yapılacağına İstanbul için başka öneriler olabilir.

■ Sizin önerileriniz ne?

Beyazıt Meydanı'nın Turgut Cansever tarafından yapılan yarım kalması, sonraki dönemde de ciddi şekilde tahrip edilmiş projelerini tamamlamak çok daha akıllıca olur. Daha iddialı örnek isterseniz, Simkeşane'nin önünde Theodosius Zafer Takı çok önemli bir yapı. Bu kadar önemli bir tarihsel yapıya sahip çıkmıyoruz, onun yanında devde kulak diyeceğimiz bir şeyi tarihimize sahip çıkma adına yeniden yapacağımızı söylüyoruz. Hiç inandırıcı bir gerekçe değil.

■ Söyle bir tespitiniz var: "İstanbul'da, hangi siyasal görüşte olursa olsun, çoğunlukça beğenilmiş ve benimsenmiş bir modern dönem kentsel mekan yoktur".

Mutabakat aramaksızın bu kadar büyük dönüşümlere kalkıştığınızda birilerinin canını acıtırınız. Beyazıt Meydanı iste böyle tahrip edildi. Ve benim çocukluğumdan başlayarak o meydanın mahvedildiğine dair konsensus

TAKSİM PROJESİ